

Zbornik sudske prakse

PRESUDA OPĆEG SUDA (osmo vijeće)

6. travnja 2017.*

„Državne potpore – Pomorski prijevoz – Naknada za pružanje javne usluge – Povećanje kapitala – Odluka kojom se potpore proglašavaju nespojivima s unutarnjim tržištem i kojom se nalaže njihov povrat – Likvidacija tužitelja – Stranačka sposobnost – Zadržavanje pravnog interesa – Nedonošenje odluke o obustavi postupka – Pojam potpore – Usluga od općega gospodarskog interesa – Kriterij privatnog ulagača – Očita pogreška u ocjeni – Pogreška koja se tiče prava – Prigovor nezakonitosti – Obveza obrazlaganja – Prava obrane – Odluka 2011/21/EU – Smjernice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama – Okvir Unije primjenjiv na državne potpore u obliku naknade za pružanje javne usluge – Presuda Altmark“

U predmetu T-220/14,

Saremar – Sardegna Regionale Marittima SpA, sa sjedištem u Cagliariju (Italija), koji zastupaju G. M. Roberti, G. Bellitti i I. Perego, *avocats*,

tužitelj,

protiv

Europske komisije, koju zastupaju G. Conte, D. Grespan, i A. Bouchagiar, u svojstvu agenata,

tuženica,

koju podupire

Compagnia Italiana di Navigazione SpA, sa sjedištem u Napulju (Italija), koju su zastupali F. Sciaudone, R. Sciaudone, D. Fioretti i A. Neri, a zatim M. Merola, B. Carnevale i M. Toniolo, *avocats*,

intervenijent,

povodom zahtjeva na temelju članka 263. UFEU-a za poništenje Odluke Komisije C(2013) 9101 *final* od 22. siječnja 2014. o državnim potporama SA.32014 (2011/C), SA.32015 (2011/C) i SA.32016 (2011/C) koje je provela Autonomna pokrajina Sardinija u korist društva Saremar, u dijelu odluke koji se odnosi na kvalifikaciju državnim potporama mjera naknade za pružanje javne usluge i povećanje kapitala, i kojom su te mjere proglašene nespojivima s unutarnjim tržištem te kojom se nalaže njihov povrat,

OPĆI SUD (osmo vijeće),

u sastavu: D. Gratsias (izvjestitelj), predsjednik, M. Kancheva i N. Póltorak, suci,

* Jezik postupka: talijanski

tajnik: J. Palacio González, glavni administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 20. srpnja 2016.,

donosi sljedeću

Presudu¹

[omissis]

Pravo

1. O stranačkoj sposobnosti društva Saremar

- 43 Najprije, iz objašnjenja i dokumenata koje su stranke podnijele Općem sudu 11. i 29. srpnja 2016. proizlazi da zbog nemogućnosti da vrati dio već isplaćenih spornih potpora, društvo Saremar zatražilo je pokretanje postupka nagodbe s vjerovnicima u vezi s njegovom likvidacijom i taj zahtjev je 22. srpnja 2015. odobrio Tribunale di Cagliari (Sud u Cagliariju, Italija). Društvo Saremar prestalo je poslovati 31. ožujka 2016. i nalazi se u uznapredovaloj fazi likvidacije s obzirom na to da su svi povlašteni vjerovnici bili namireni i da je, prema samome društvu, predviđeno da se idućih mjeseci nastavi s prvom značajnom podjelom među nepriviligiranim vjerovnicima.
- 44 Međutim, ovisno o nacionalnom pravu i postupku koji se primjenjuju, društvo u likvidaciji može izgubiti svoju stranačku sposobnost. Nadalje, sam tužitelj navodi da takav može biti slučaj u talijanskom pravu. Komisija je na raspravi i u svojem dopisu od 29. srpnja 2016. smatrala da tužiteljeva likvidacija jedino dovodi u pitanje njegov pravni interes, ali ne i da se njome dovodi u pitanje njegova stranačka sposobnost. Međutim, budući da eventualni gubitak tužiteljeve stranačke sposobnosti čini bespredmetnim pitanje njegova pravnog interesa, valja provjeriti je li on zadržao stranačku sposobnost tijekom postupka.
- 45 U tom pogledu ako se, kao što je to Sud presudio, pojam „pravne osobe” iz članka 263. stavka 4. UFEU-a nužno ne poklapa s onima iz različitih pravnih poredaka država članica, iz sudske prakse proizlazi da taj pojam podrazumijeva, u načelu, postojanje pravne osobnosti uspostavljene u skladu s pravom države članice ili treće države i stranačke sposobnosti priznate tim pravom (vidjeti, u tom smislu, presude od 20. ožujka 1959., Nold/Visoko tijelo, 18/57, EU:C:1959:6; od 28. listopada 1982., Groupement des Agences de voyages/Komisija, 135/81, EU:C:1982:371, t. 10.; od 18. siječnja 2007., PKK i KNK/Vijeće, C-229/05 P, EU:C:2007:32, t. 114., i rješenje od 24. studenoga 2009., Landtag Schleswig-Holstein/Komisija, C-281/08 P, neobjavljeno, EU:C:2009:728, t. 22.). Stoga se samo u iznimnim okolnostima, osobito kada to nameću zahtjevi za osiguranjem djelotvorne sudske zaštite, može priznati dopuštenost tužbe subjekta koji u skladu s određenim nacionalnim pravom nema stranačku sposobnost (vidjeti, u tom smislu, presudu od 18. siječnja 2007., PKK i KNK/Vijeće, C-229/05 P, EU:C:2007:32, t. 109. do 114.). Osim toga, stranačka sposobnost treba postojati za cijelo vrijeme trajanja postupka (vidjeti, u tom smislu, presude od 20. rujna 2007., Salvat père & fils i dr./Komisija, T-136/05, EU:T:2007:295, t. 25. do 27., i od 21. ožujka 2012., Marine Harvest Norway i Alsaker Fjordbruk/Conseil, T-113/06, neobjavljena, EU:T:2012:135, t. 27. do 29.). Postojanje pravne osobnosti i stranačke sposobnosti trebaju se ispitati u skladu s mjerodavnim nacionalnim pravom (presuda od 27. studenoga 1984., Bensider i dr./Komisija, 50/84, EU:C:1984:365, t. 7., i rješenje od 3. travnja 2008., Landtag Schleswig-Holstein/Komisija, T-236/06, EU:T:2008:91, t. 22.).

1 — Objavljuju se samo one točke presude čije objavljivanje Opći sud smatra potrebnim.

46 U ovom slučaju iz dopisa društva Saremar od 29. srpnja 2016. proizlazi da, u skladu sa sudskom praksom Corte suprema di cassazione (Kasacijski sud, Italija), društvo koje je predmetom postupka nagodbe s vjerovnicima zadržava pravo poduzimanja pravnih radnji u svoje ime i sudjelovanja u sporovima kako bi zaštitilo svoju imovinu. Štoviše, tužitelj je tom dopisu priložio pismo svojih sudskih likvidatora od 26. srpnja 2016. kojime se potvrđuje da je punomoć njegovih savjetnika u tom postupku još uvijek valjana. Posljedično valja smatrati da, unatoč njegovoj likvidaciji, društvo Saremar nije tijekom postupka izgubilo stranačku sposobnost.

2. O Komisijinu prigovoru obustave postupka

47 Komisija smatra da je pravni interes društva Saremar prestao tijekom postupka s obzirom na to da se nad njime provodi postupak likvidacije. U tom pogledu ističe da je likvidacija društva Saremar u uznapredovaloj fazi i mogla bi se završiti prije donošenja ove presude. Osim toga, kao što je to priznao sam tužitelj, on više ne može nastaviti gospodarsku djelatnost, čak i kada bi pobijana odluka bila poništena i on bi zbog toga bio oslobođen obveze povrata potpora. Konačno, interes Saremarovih vjerovnika da se iznos spornih potpora izuzme od obveza tog društva razlikuje se od interesa za nastavkom njegove gospodarske djelatnosti. Komisija zaključno navodi da takvo nepostojanje pravnog interesa treba navesti Opći sud da u konkretnom slučaju obustavi postupak.

48 Kao odgovor na te argumente, društvo Saremar ističe da poništenje pobijane odluke proizvodi pravne učinke u njegovu pogledu jer bi posljedica bila smanjenje obveze u dogovoru s vjerovnicima u iznosu od više od 11 milijuna eura koji bi omogućio potpuno namirenje svih njegovih vjerovnika.

49 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, pravni interes predstavlja prvi i osnovni uvjet kod pokretanja sudskog postupka (vidjeti presudu od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, t. 58. I navedena sudska praksa).

50 U tom pogledu, iz članka 263. UFEU-a proizlazi da postoji razlika između prava na tužbu za poništenje tijela Unije i država članica iz drugog podstavka tog članka i prava fizičkih i pravnih osoba iz četvrtog podstavka. Stoga, prema ustaljenoj sudskoj praksi, ostvarivanje prava na tužbu u pogledu institucija Unije i država članica nije uvjetovano ni dokazivanjem njihove aktivne procesne legitimacije ni pravnog interesa (vidjeti, u tom smislu, presudu od 24. ožujka 2011., Freistaat Sachsen i Land Sachsen-Anhalt/Komisija, T-443/08 i T-455/08, EU:T:2011:117, t. 64., i rješenje od 19. veljače 2013., Provincie Groningen i dr./Komisija, T-15/12 i T-16/12, neobjavljeno, EU:T:2013:74, t. 42. i 44. i navedenu sudsku praksu).

51 Suprotno tome, pravo fizičkih i pravnih osoba na podnošenje tužbe iz članka 263. četvrtog podstavka UFEU-a ovisi o, s jedne strane, uvjetu da im je priznata aktivna procesna legitimacija, to jest, u skladu s tekстом te odredbe, pod uvjetima da je zahtjev podnesen protiv akta koji je upućen toj osobi ili koji se izravno i osobno odnosi na nju te protiv regulatornog akta koji se izravno odnosi na nju, a ne podrazumijeva provedbene mjere. S druge strane, navedeno pravo na podnošenje tužbe ovisi o postojanju pravnog interesa u trenutku podnošenja tužbe koji je kao uvjet dopuštenosti različit od aktivne procesne legitimacije. Kao i predmet postupka, pravni interes mora i dalje postojati sve do donošenja sudske odluke, pod prijetnjom obustave postupka (vidjeti presudu od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, t. 57. i 59. do 62. i navedenu sudsku praksu).

52 Postojanje pravnog interesa pitanje je kogentne naravi koje Opći sud treba ispitati po službenoj dužnosti bilo u stadiju podnošenja tužbe kako bi provjerio je li ona dopuštena, bilo tijekom postupka kako bi provjerio treba li postupak obustaviti (vidjeti, u tom smislu, rješenje od 24. ožujka 2011., Internationaler Hilfsfonds/Komisija, T-36/10, EU:T:2011:124, t. 46. i navedenu sudsku praksu).

- 53 Takav pravni interes pretpostavlja da poništenje pobijane odluke samo po sebi može imati pravne posljedice jer tužba svojim ishodom može donijeti korist stranci koja ju je podnijela (presude od 7. lipnja 2007., Wunenburger/Komisija, C-362/05 P, EU:C:2007:322, t. 42., i od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, t. 55.). Osim toga, pravni interes tužitelja treba biti aktualan i ne smije se odnositi na buduću ili hipotetsku situaciju (vidjeti presudu od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, t. 56. i navedenu sudsku praksu).
- 54 Najprije valja navesti da su u ovoj tužbi objedinjeni uvjeti dopuštenosti navedeni u točkama 51. do 53. ove presude, kako u pogledu aktivne procesne legitimacije tužitelja, tako i u pogledu postojanja njegova pravnog interesa u vrijeme podnošenja tužbe što osim toga Komisija ne osporava.
- 55 Što se tiče, osobito, pravnog interesa, valja istaknuti da je na dan podnošenja tužbe, pobijana odluka bila nepovoljna za tužitelja jer je Komisija proglasila nespojivima i nezakonitima potpore koje je tužitelj primao i naložila je njihov povrat. Naime, samo zbog toga pobijana odluka izmijenila je pravnu situaciju tog društva koje nakon donošenja te odluke više nije moglo primati te potpore i moglo je očekivati da će ih trebati vratiti (vidjeti presudu od 21. prosinca 2011., ACEA/Komisija, C-319/09 P, neobjavljenju, EU:C:2011:857, t. 68. i 69. i navedenu sudsku praksu).
- 56 Valja navesti da likvidacija društva Saremar nije imala za posljedicu dovođenje u pitanje njegova pravnog interesa tijekom postupka kako je definiran u točki 55. ove presude.
- 57 Naime, najprije valja istaknuti da pobijana odluka nije bila ukinuta ili povučena te je predmet postupka ostao neizmijenjen (vidjeti, u tom smislu, presudu od 7. lipnja 2007., Wunenburger/Komisija, C-362/05 P, EU:C:2007:322, t. 48.).
- 58 Nadalje, pravni učinci pobijane odluke nisu postali nevažeći samo zbog likvidacije društva Saremar.
- 59 Naime, kao prvo, zbog pobijane odluke, RAS još uvijek ne može isplatiti društvu Saremar dio spornog povećanja kapitala koje, kao što to proizlazi iz zapisnika sa skupštine dioničara društva Saremar od 11. srpnja 2012. priloženog tužbi, to tijelo javne vlasti nije provelo zbog obavijesti koja je o tome poslana Komisiji. Ni jedan element iz spisa ne dopušta da se isključi mogućnost da, u slučaju poništenja pobijane odluke, taj dio spornog povećanja kapitala na koje bi društvo Saremar imalo pravo, ne bi mogao biti integriran u njegovu imovinu.
- 60 Kao drugo, u vezi s dijelom spornih potpora koje je RAS već bio isplatio društvu Saremar, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da sama okolnost da je poduzetnik u stečaju, osobito kada taj postupak dovodi do poduzetnikove likvidacije, ne dovodi u pitanje načelo povrata potpora. Naime u takvom slučaju, uspostavljanje prethodnog stanja i uklanjanje narušavanja tržišnog natjecanja do kojeg je došlo zbog nezakonite isplate potpora može se načelno postići upisom u tablicu tražbina i one koja se odnosi na povrat dotične potpore (vidjeti presudu od 1. srpnja 2009., KG Holding i dr./Komisija, T-81/07 do T-83/07, EU:T:2009:237, t. 192. i 193. i navedenu sudsku praksu). Posljedično, s obzirom na pobijanu odluku, sporne potpore trebaju barem ostati u pasivi društva Saremar jer čak i pod pretpostavkom da se ne mogu vratiti RAS-u više ne čine dio tužiteljeve imovine.
- 61 Posljedično valja istaknuti da likvidacija društva Saremar ne dovodi u pitanje utvrđenje iz točke 55. ove presude prema kojem poništenje pobijane odluke može ići u korist tužitelja s obzirom na to da bi time njegova pravna situacija u pogledu spornih potpora nužno bila izmijenjena. Osim toga, to poništenje također bi za posljedicu imalo znatno poboljšanje njegove gospodarske situacije jer bi se sporne potpore mogle ponovno integrirati u njegovu imovinu. Osim toga, valja napomenuti da je ta analiza potvrđena presudom od 13. rujna 2010., Grčka i dr./Komisija (T-415/05, T-416/05 i T-423/05, EU:T:2010:386), u kojoj je Opći sud presudio da društva u likvidaciji koja su vratila potpore o kojima je riječ u tim postupcima zadržavaju pravni interes jer bi im u slučaju poništenja Helenska Republika bila dužna naknaditi vraćene iznose koji bi se upisali u aktivu njihovih bilanci (presuda od 13. rujna 2010., Grčka i dr./Komisija, T-415/05, T-416/05 i T-423/05, EU:T:2010:386, t. 62.).

- 62 Valja dodati da Opći sud do današnjeg dana nije bio obaviješten o tome je li postupak likvidacije društva Saremar dovršen.
- 63 Iz svega prethodno navedenog proizlazi da društvo Saremar ima pravni interes u okviru ovog postupka i da posljedično treba odlučiti o ovoj tužbi.

[omissis]

Slijedom navedenoga,

OPĆI SUD (osmo vijeće)

proglašava i presuđuje:

1. Tužba se odbija.

2. Društvu Saremar – Sardegna Regionale Marittima SpA nalaže se da, osim vlastitih troškova, snosi i troškove Europske komisije i društva Compagnia Italiana di Navigazione SpA.

Gratsias

Kancheva

Póltorak

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg, 6. travnja 2017.

Potpisi